

Veřejné finance: téma č. 13

Veřejné finance EU

Veřejné finance – mezinárodní dimenze

→ některé alokační netržní činnosti státu

→ redistribuční → viz např. EU

→ stabilizační → viz např. EU (v minulosti různá další hosp. seskupení – např. na americkém kontinentu)

→ viz financování programů spolupráce, cílených výdajových programů uskutečňovaných v mezinár. měřítku (v rámci OSN, UNESCO, EU...)

→ koordinovaná migrační politika (viz EU)

→ koordinovaná obranná politika viz NATO, EU ...; boj proti terorismu)

Financování mezinár. spolupráce

→ veřejné finance → peněžní fondy → společný rozpočet

→ tvorba: fin. příspěvky členských zemí

- podle dohodnutých principů a závazných dohod:
 - dělení nákladů spolupráce **podle poměru výhod**, které jednotliv. země získají (viz MMF)
 - **dohodou o rozpočtu** a financování programů spolupráce (viz EU; OSN)
 - **vyjednávání** (viz NATO)

→ použití:

- financování společných programů
- financování provozu společných institucí, orgánů

Veřejné finance EU – Společný rozpočet EU → posílení rozpočtových pravomocí Evropského parlamentu

EU - Politika soudržnosti:

- **konvergence (sblížení)**
- **regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost**
- **evropská územní spolupráce**
 - příhraniční
 - nadnárodní
 - mezinárodní

→ tři hl. nástroje:

- **strukturální fondy**
 - ESF
 - EFRR
- **fond soudržnosti**

a další;

Zásady použití:

- **účelovost**
- **hospodárnost**

- cílevědomost
- užitečnost
- efektivnost

→ financováno výdaji rozpočtu EU

- **Společná zemědělská politika (tradiční)**

→ rozvoj venkova → fondy

Mimo:

- **Fond solidarity** – mohou čerpat i nečlenské země na likvidaci následků katastrof
- **Evropský investiční fond**

Principy:

- solidarita
- subsidiarita
- proporcionalita → vztah k financování domluveného programu rozvoje EU

Charakter politiky:

- společná
- sdílená
- dílčí

Rozpočtová politika

Společný rozpočet EU → posílení rozpočtových pravomocí Evropského parlamentu

Funkce:

- alokační
- omezeně redistribuční spravedlnost → viz výdaje – solidarita (X příjmy – viz z DPH – regrese)
- omezeně stabilizační → viz zemědělská politika EU, politika koheze

Rozpočet EU – rozpočtové zásady:

- **roční rozpočet** – každoroční sestavování – rozpočtové období – kalendářní rok → přiděly na:
 - platby – na daný rok (resp. vztah i k předchozímu roku)
 - závazky – tzn. operace překračující rozpočtové období
 - rozdíl je: nevyrovnané závazky (viz časový nesoulad peněž. toků)
- **sedmileté rozpočtové prognózování**
- výdaje neporostou rychleji než příjmy
- **vyrovnanost** → nemůže být deficitní a tedy ani nástrojem stabilizační politiky
- jednota → **jeden společný rozpočet EU**
- věrnost zachycení → specifikace položek – **jednotné třídění položek rozpočtu EU**
- **hospodárnost** → řádné finanční hospodaření, financování nezbytných výdajů za nejvýhodnější vstupní ceny, užitek a efektivnost → efektivní vztah mezi vstupy (zdroji) a výstupy (výsledky); měřitelnost
- účinnost → **financování cílených programů a projektů**, dosažení plánovaných výsledků (a spolufinancování)

- **solidarita** → přerozdělování mezi členskými zeměmi → **čistá kladná pozice** (viz i ČR) X **čistá záporná pozice**
- **průhlednost** → **kontrola**
→ monitorování ex ante i ex post
→ konsolidovaná účetní závěrka + zpráva o finančním řízení → zveřejňování v Oficiálním věstníku EU
- **klauzura** – do rozpočtu EU jsou zahrnovány jen příjmy od členských zemí
- **no-mail** – rozpočet EU nelze použít na financování deficitů členských zemí
- **publicita** → viz Oficiální věstník EU
- účetní jednotka – **rozpočet v EURO** (v minulosti i jiné měn. jednotky)

Pravidlo čerpání: N + 2 (do r. 2010 N + 3)

Příjmy rozpočtu EU:

- **vlastní zdroje:**
→ tradiční: od r. 1971 příjmy z cel → společný celní sazebník a dávek na zeměděl. produkty;
→ pozdější – od r. 1980: příjmy z výnosu DPH vybrané v členských zemích → postupné snižování na 0,5 %, z toho 25% si členské země nechávají na správu a výběr DPH; od r. 1988 příspěvky čl. zemí z hrubého národního produktu → postupně zvyšován na 1,24 % HNP;
- **ostatní příjmy** – z daně z příjmů zaměstnanců v orgánech a úřadech EU; příp. přebytky z minulého roku; přijaté úroky atd.
- **sankční pokuty** – viz z porušení pravidel Paktu stability a růstu

Rozhodovací pravomoci u výdajů rozpočtu EU:

Výdaje:

- povinné – z právních závazků vyplývajících ze Smluv či právních aktů → Rada
- nepovinné → Parlament
- **Závazné rozdělení: → výdaje:**
 - výdaje **administrativní** (správní)
 - na financování **společné zemědělské politiky**
 - na financování **rozvojových programů EU** – strukturální fondy, fond soudržnosti
 - na **vnitřní a zahraniční politiku**
 - ostatní
 - rezervy

Význam rozpočtové prognózy

→ **Finanční perspektiva** (rozpočtová prognóza):

→ výdaje na:

- udržitelný hosp. růst, soudržnost a konkurenceschopnost
- ochrana a řízení přírodních zdrojů a zemědělství
- občanství, svoboda, bezpečnost, právo
- EU – partner – vnitřní a vnější politika
- administrativní výdaje

- kompenzace, vyrovnávací platby
- rezervy

Kapitolní členění:

- I – Parlament
- II – Rada
- III – Komise
- IV – Soudní dvůr
- V – Účetní dvůr
- VI – Ekonomický a sociální výbor

Rozpočtový proces → **rozpočtová procedura**

→ Komise (listopad – prosinec) → dohádovací řízení → předběžný návrh rozpočtu
 → Rada → diskuse o návrhu rozpočtu v rozpočt. výboru + Evropský parlament → dohádovací řízení o povinných výdajích → první čtení v EP → návrh úprav povinných výdajů, změna nepovinných výdajů → dohádovací řízení → druhé čtení → schvalování (kvalifikovanou většinou) → následující prosinec → plnění rozpočtu (Generální ředitelství pro rozpočet, účetní oddělení Komise)

EU → koordinace daňových politik čl. zemí

- **přímé daně v pravomoci čl. zemí, snaha stanovit společný konsolidovaný základ daně z příjmů právnických osob (daně korporací)**
- **sjednocování sazeb u nepřímých daní, zejména u specifických spotřebních daní**

→ tlak na **vyšší hospodárnost, cílevědomost** v použití fin. prostředků, užitečnost, efektivnost výsledků

→ **protidluhová politika** – viz Maastricht. Kritéria

→ financování programu **Evropa 2020** → **strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění;**

→ **měřitelné cíle:**

- **zaměstnanost**
- **výzkum a inovace**
- **změna klimatu a energie**
- **vzdělávání**
- **boj proti chudobě**

+ **Iniciativy**

- **inovace v Unii**
- **mládež v pohybu**
- **digitální program pro Evropu**
- **Evropa méně náročná na zdroje**
- **průmyslová politika pro éru globalizace**
- **program pro nové dovednosti a pracovní místa**
- **evropská platforma pro boj proti chudobě**

Pakt stability a růstu → Maastricht. kritéria pro deficit a veřejný dluh (+ tři další mimo veřejné finance)

- kritérium možného hosp. poklesu 0,75 % - 2 % s výjimkou mimořádného poklesu
- fiskální kritéria →
 - monitorování rozpočtového hospodaření
 - včasné varování ze strany EU
 - přijetí opatření
 - program stability pro země v EMU (Eurozóna)
 - konvergenční programy → pro ostatní členské země

Jsou-li neúčinné, pak sankce

→ porušení → **sankce:**

- **peněžité sankce** → složení **neúročené kauce** ve výši 0,2 – 0,5 % HDP, která se vrací po splnění Maastricht. kritérií do dvou let, po dvou letech kauce propadá a mění se **v pokutu**
- **nepeněžní sankce**

Eurozóna

→ **stabilizační programy** pro splnění fiskálních limitů

Pakt euro Plus → vychází z existujících nástrojů Paktu stability a růstu + strategie Evropa 2020

→ **posílit finanční stabilitu**

→ **posílit udržitelnost veřejných financí** při současné udržitelnosti důchodů, zdravotní péče a sociálních dávek

→ **udržitelné zadlužení**

→ **regulace finančního sektoru** a dohled nad ním → efektivnost a současně bezpečnost finančních trhů – viz po poslední finanční krizi

→ návrh na daň z finančních transakcí

→ r. 2012: Smlouva o stabilitě, koordinaci, řízení → dopad na národní legislativy; strukturální deficit do 0,5% HDP

→ **záchranné mechanismy** → **spolupráce s MMF**

Náměty k zamyšlení

1. Zhodnoťte účinnost využívaných finančních nástrojů EU v koordinaci hospodářských politik členských zemí EU včetně rozpočtové a fiskální politiky členských zemí.
2. Jak společný rozpočet EU přispívá ke zvýšení konkurenceschopnosti EU i jednotlivých členských zemí.
3. Jak struktura příjmů a výdajů společného rozpočtu naplňuje myšlenku distribuční spravedlnosti?
4. Jaký dopad do politiky soudržnosti lze předpokládat v souvislosti s odchodem VB?
5. Jaký dopad do společného rozpočtu EU lze předpokládat v souvislosti s odchodem VB?
6. Jak lze hodnotit účinnost Paktu stability a růstu a Paktu euro plus v uplynulém desetiletí?

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

